

Araştırma Makalesi

Türkiye’de Riskin Erken Saptanması Komitesi’nin Oluşturulma Düzeyi: İstanbul Sanayi Odası 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Örneği

Level of Establishment of the Committee of Early Detection of Risk in Turkey: Example of Istanbul Chamber of Industry Top 500 Industrial Enterprises

Hatice TÜRK

Öğr. Gör., Bursa Uludağ Üniversitesi

Mustafakemalpaşa Meslek Yüksekokulu

haticeturk@uludag.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0003-4057-4810>

Makale Geliş Tarihi	Makale Kabul Tarihi
16.05.2025	03.07.2025

Öz

Sanayi devriminden bu yana dünyada yaşanan gelişmeler yeni yönetim uygulamalarının gündeme gelmesine sebep olmuş; özellikle 2000’li yıllarda yaşanan şirket iflasları ve skandalları “kurumsal yönetim” uygulamalarını gündeme getirerek bu süreçte şirketlerin varlığını tehdit edebilecek her türlü olumsuzluğun önceden tespit edilebilmesinin ve gerekli önlemlerin alınmasının önemini daha da artırmıştır. Bu kapsamda şirketlerin varlığını tehlikeye düşürebilecek riskleri önceden tespit edebilmek adına yönetim kurulu (YK) düzeyinde bir komite oluşturulması da üretilen çözüm yollarından biri olmuş, yapılan yasal düzenlemelerle riskin erken saptanması komitesi (RESK) yasal bir statü kazanmıştır. Ancak mevzuat hükümleri söz konusu komiteyi tüm şirket türleri için zorunlu kılmadığı gibi komitenin kompozisyonu, görev ve yetkileri konusunda da yeterli düzenlemeler yapılmamıştır. Çalışmanın amacı, yasal bir zorunluluk taşımaksızın RESK’in oluşturulma düzeyini tespit etmektir. Bu kapsamda RESK oluşturması zorunlu olan şirketlerin yanı sıra RESK oluşumu konusunda yasal bir zorunluluk taşımayan şirketlerin de yer aldığı İstanbul Sanayi Odası (İSO)’nun 2022 yılı için açıklamış olduğu “500 Büyük Sanayi Kuruluşu” listesinde yer alan şirketler örneklem olarak seçilmiştir. Çalışma ile verisine ulaşılabilen 99 şirketin %80’inde RESK’in mevcut olduğu, komite oluşumu ve faaliyetleri konusunda da mevzuat hükümlerine önemli düzeyde uygun hareket edildiği belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Riskin Erken Saptanması Komitesi, Risk Yönetimi, Kurumsal Yönetim, İçerik Analizi, 500 Büyük Sanayi Kuruluşu

JEL kodu: 016, G32, G34

Abstract

Developments in the world since the industrial revolution have brought new management practices to the agenda; company bankruptcies and scandals, especially in the 2000s, have brought "corporate governance" practices to the agenda and increased the importance of detecting any negativities that may threaten the existence of companies in advance and taking necessary measures. Establishing a committee at the board level has become one of the solutions, and with the legal regulations, committee of early detection of risk (CEDR) has gained a legal status. However, the legislative provisions do not make the committee in question mandatory for all types of companies, and sufficient regulations have not been made regarding the formation, duties and powers of the committee. The aim of the study is to determine the level of establishment of RESK without a legal obligation. In this context, companies that are required to establish RESK as well as companies that do not have a legal obligation to establish RESK, were selected as sample from the list of "Top 500 Industrial Enterprises" announced by the Istanbul Chamber of Industry (ISO) for 2022, which includes companies that are required to establish RESK. As a result of this study, it was found that 80% of the 99 companies whose data could be accessed had CEDR, and that the

Önerilen Atıf /Suggested Citation

Türk, H., 2025, Türkiye’de Riskin Erken Saptanması Komitesi’nin Oluşturulma Düzeyi: İstanbul Sanayi Odası 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Örneği, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 60(3), 2261-2275.

provisions of the legislation were complied with to a significant extent regarding committee formation and activities.

Keywords: *Committee of Early Detection of Risk, Risk Management, Corporate Governance, Content Analysis, Top 500 Industrial Enterprises*

JEL code: 016, G32, G34

1. Giriş

İnsanlığın var olduğu ilk çağlardan beri süregelen yönetim olgusu sanayi devrimi ile farklı bir boyut kazanmış, zaman içinde yaşanan gelişmelere paralel olarak yeni yönetim uygulamaları gündeme gelmiştir. Bu uygulamalardan biri de Kılıçlı ve Kıpçak'ın (2023) “yöneticiler ile hissedarlar arasındaki çıkar çatışmalarından dolayı ortaya çıkan ve vekâlet maliyetlerini en aza indirmek için kullanılan bir mekanizma” olarak tanımladığı kurumsal yönetim uygulamasıdır.

Şirketlerde yaşanan finansal krizler, skandallar ve iflaslar gibi olumsuzluklar hem pay sahiplerinin hem menfaat sahiplerinin çıkarlarını en uygun seviyede korumayı sağlayan uygulamaları kapsayan kurumsal yönetime olan ilgiyi arttırmıştır. Özellikle gelişmiş piyasalarda önemi anlaşılan kurumsal yönetim hukuk, yönetim ve finans disiplinlerinin kesiştiği bir noktada yerini almıştır (Arslan ve Saygılı, 2022, s.644). Bu bağlamda yönetim kurullarının(YK) rolünü daha etkili bir şekilde yerine getirmesine yardımcı olan YK komiteleri (Subramaniam, McManus ve Zhang, 2009; Tao ve Hutchinson, 2013) kurumsal yönetim faaliyetlerinin hayata geçirilmesi ve uygulanması sürecinde de YK'ya yardımcı olmuştur.

Harrison (1987: 109) YK komitelerinin iki türü olduğunu, birinin yönetime ve yönetim kuruluna önemli iş kararları konusunda tavsiyelerde bulunma görevini yerine getirirken (yürütme ve finans komitesi gibi.) diğlerinin izleme veya gözetim görevini yerine getirdiğini (denetim ve aday gösterme komitesi gibi.) belirtmiştir. Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonu'nun (US SEC) tavsiyesi ile 1940'lı yıllarda Amerika Birleşik Devletleri'nde oluşumu başlayan YK komitelerinin sayısında 2000'lerin başından bu yana artış yaşanmış (Rey, 2022: 7); yeni komitelerin oluşumu gündeme gelmiştir. Geleneksel olarak denetim komitesi temel işlevlerinin bir parçası olarak risk yönetimi faaliyetlerini de yerine getirirken (Ng, Chong ve Ismail, 2013: 72) küresel mali krizin ardından şirketler (özellikle finansal hizmetler sektöründekiler) risk kaynaklı sorunlarla başa çıkabilmek için ayrı risk komitelerinin oluşturulmasına odaklanmıştır (Al-Hadi, Hasan ve Habib, 2016:147)

İyi kurumsal yönetimin şirket genelinde riski tanımlayan, ölçen ve yöneten daha proaktif bir sürece doğru evrilmesi, şirket genelinde risk yönetimi ve azaltma faaliyetlerini içeren güçlü bir sistemin kurulması konusunda YK'ya ek sorumluluklar yüklenmesi (Yatim, 2010: 18), YK düzeyinde oluşturulacak bir risk komitesinin önemini arttırmıştır. Aynı zamanda vekil teorisinin görüşü de risk komitesinin özellikle riskle ilgili konularda YK izlemesini güçlendirmeye yardımcı olduğu yönündedir (Arowolo, Che Ahmad ve Popoola, 2017: 41).

Kurumsal yönetim ve risk yönetimi konusunda yurtdışında yürütülen çalışmalar ve yapılan yasal düzenlemelerin de etkisiyle Türkiye'de konuya ilişkin çalışmalara başlanmıştır. Bu bağlamda Türkiye Sanayici ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) 2008 yılında bir rapor hazırlamış, söz konusu raporda kurumsal yönetim “kurumların açık ve dürüst olarak yönetilmesinin sağlanması” şeklinde ifade edilirken kurumsal yönetimin bileşenleri:

- YK ve Komiteler
- Yasal Düzenlemeler
- İş Yapma Şekli ve Etik
- İfşa ve Şeffaflık
- Risk Yönetimi ve Kontrol
- Uygulamaların İzlenmesi
- Kurum İçi İletişim

olarak belirlenmiş; bu bileşenlerden risk yönetiminin önemine vurgu yapılmıştır.

Bu süreçte "Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)"nın 2011 yılında yayımladığı 56 numaralı tebliğ ekinde yer alan ilkelerde, YK'ye görevlerini yerine getirmesi sürecinde destek olması için oluşturulması gerektiği belirtilen komiteler arasında RESK de sayılmıştır.

2012 yılında yayımlanan 6102 sayılı "Türk Ticaret Kanunu (TTK)"nda riskin erken teşhisi ve yönetilmesine ilişkin bir komite kurma görevi pay senetleri borsada işlem gören anonim şirketlerde YK'ya, limited şirketlerde (küçük limited şirketler hariç) ise şirket müdürlerine verilmiştir.

2014 yılında yayımlanan Kurumsal Yönetim Tebliği (II-17.1)'nde ise RESK'in sorumluluklarına yer verilerek risk yönetim sisteminin yılda en az bir kere gözden geçirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Aynı tebliğin "YK Bünyesinde Oluşturulan Komiteler" başlıklı 4.5. fıkrasında komitelerin oluşumuna ilişkin hususlara yer verilerek bu kapsamda;

- Üye sayısının en az 2 olması,
- 2 üyesi bulunan komitelerde her iki üyenin, ikiden fazla üyesi bulunan komitelerde üyelerin çoğunluğunun icrada görev almaması,
- Komite başkanının bağımsız üye olması,
- Denetimden sorumlu komitelerin tüm üyelerinin bağımsız YK üyesi olması, YK üyesi olmayan konusunda uzman kişilerin, denetimden sorumlu komite dışındaki diğer komitelerde görev alabilmesi,
- İcra başkanı/genel müdürün komitelerde görev almaması,
- Bir YK üyesinin birden fazla komitede görev almamasına özen gösterilmesi

gerektiği yönünde düzenleme yapılmıştır. Ayrıca TTK'da RESK'in YK'ya iki ayda bir rapor vereceği belirtilmiştir.

Halka açık olmayan anonim şirketler ile mikro ve küçük ölçekli limited şirketlerin komite kurma zorunluluğu yoktur. Şirket toplulukları ile ilgili bir düzenleme ise bulunmamaktadır. Komitenin oluşumu, görev ve sorumlulukları, çalışma esasları ile ilgili olarak yeterli yasal düzenleme yapılmamış, söz konusu komiteyi oluşturan şirketler kendi bünyelerinde çalışma esasları belirleme yoluna gitmiştir.

Yasal düzenlemelerin etkisi ile şirketler düzenlemelere uyum sağlarken "Kurumsal Yönetim ve Uygulamaları" akademik çalışmalara da konu olmaya başlamıştır.

2. Amaç ve Yöntem

Çalışmanın amacı, Türkiye'de yasal bir zorunluluk olmaksızın RESK oluşumunun hangi düzeyde olduğunu belirlemektir. Bu amaçla çalışma kapsamında İSO'nun 2022 yılı için açıklamış olduğu "500 Büyük Sanayi Kuruluşu" listesinde yer alan şirketler analiz edilmiştir. Söz konusu listede RESK oluşturması zorunlu olan şirketlerin yanı sıra RESK oluşumu konusunda yasal bir zorunluluk taşımayan şirketler de yer almaktadır.

Çalışmada ihtiyaç duyulan verilerin elde edilmesi için şirket raporlarının içeriğinin incelenmesi gerektiğinden çalışma kapsamında metin içeriği toplama ve analiz etme tekniği olan içerik analizi yöntemi (Neuman, 2017, s. 466) kullanılmıştır. İSO'nun 2022 yılı için açıklamış olduğu "500 Büyük Sanayi Kuruluşu Listesi"ndeki şirketlerden 16'sının ismi açıklanmadığı için çalışma kapsamında 484 şirketin verilerine ulaşılmaya çalışılmıştır. Öncelikle Kamu Aydınlatma Platformu'na (KAP) sonrasında şirketlerin kurumsal web sayfalarına bakılmıştır. Ancak SPK'nın Kurumsal Yönetim İlkelerinden olan "Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık" ilkesinin tüm şirketleri kapsamaması nedeniyle örneklem içinde yer alan şirketlerin önemli bir kısmının verilerine ulaşılamamış; yalnızca 99 şirketin faaliyet raporuna 32 şirketin ise sürdürülebilirlik raporuna ulaşılabilmiştir. Yapılan içerik analizinde sürdürülebilirlik raporlarında RESK ile ilgili bilgilere yer verilmediği görülmüştür. Faaliyet raporlarında yapılan içerik analizinde 80 şirkette RESK oluşturulduğu, 19 şirkette ise henüz RESK bulunmadığı tespit edilmiştir. Komitenin yapısı ya da toplantılarına ilişkin olarak söz konusu raporlardan ulaşılamayan bilgilere ise KAP'ta yayımlanan "Kurumsal Yönetim Bilgi Formu"nun "YK Komiteleri" ile ilgili bölümünden ulaşılmıştır.

3. Literatür

Yabancı literatürde risk komitesine ilişkin yürütülen çalışmalara bakıldığında komitenin oluşumu, yapısı, büyüklüğü, toplantı sıklığı gibi faktörlerin şirket performansına etkisi konularında çalışmaların bulunduğu görülmüştür.

Finansal Raporlama Konseyi tarafından Sir Robert Smith başkanlığında atanan bir grup tarafından hazırlanan raporda (2003) denetim ve/veya risk komitesindeki yönetici sayısının en az üç olması gerektiği belirtilirken; Bédard, Chtourou ve Courteau (2004), komitenin boyutu ne kadar büyük olursa, YK'ya daha verimli tavsiyelerde bulunmak için o kadar fazla çeşitlilik ve uzmanlığa sahip olabileceğini ileri sürmüşlerdir.

Yürütülen çalışmalardan birinde Andersen ve Shroder (2010) etkili bir Kurumsal Risk Yönetimi (KRY)'nin kurumsal riskleri ele almak için bütünleştirici bir yönetim yaklaşımı geliştirebilmesi ve bir risk komitesinin gözetimi altında kurum çapındaki risklerin uygun şekilde tanımlanması, değerlendirilmesi ve ele alınması sorumluluğunu üstlenebilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Aebi, Sabato ve Schmid (2012) toplantı sıklığının artırılmasının risk komitesinin etkinliğini artırdığını ve bunun da performansı etkileyebileceğini savunurken, Elamer ve Benyazid (2018), risk komitesinin toplantı sıklığı ile finansal performans arasında negatif bir ilişki tespit etmişlerdir.

Tao ve Hutchinson (2013), risk komitesi yapısının piyasa riskiyle pozitif ilişkili olduğunu ve bunun da şirket performansını etkilediğini; Badriyah, Sari ve Basri (2015) risk komitesinin, kurumsal yönetim ve şirket performansı arasında aracı bir değişken olarak rol oynadığını belirtmişlerdir.

Al-Hadi ve ark. (2016) çalışmalarında risk komitesinin niteliklerinin ve büyüklüğünün piyasa riski açıklamaları üzerinde önemli bir pozitif etkiye sahip olduğunu tespit etmişlerdir.

Avustralya'da yürütülen bir çalışmada ise Nahar, Jubba ve Azim (2016) risk yönetimi komiteleri ile kurumsal performans arasında pozitif bir ilişki olduğunu bulmuşlardır.

Elamer ve Benyazid (2018), risk komitelerinin finansal performans üzerinde temel bir etkisinin olup olmadığını araştırmış; yukarıda belirtilen çalışmaların aksine risk komitesinin özellikleri (varlığı, büyüklüğü, bağımsızlığı ve toplantı sıklığı) ile finansal performans arasında negatif bir ilişki olduğunu, risk komitesi olmayan şirketlerin risk komitesi olan şirketlere göre oldukça iyi performans gösterdiğini tespit etmişlerdir.

Malik, Zaman ve Buckby (2020) KRY'nin şirket performansı üzerindeki etkisini ölçtükleri çalışmalarında KRY'nin etkinliğinin şirket performansını önemli ölçüde ve olumlu yönde etkilediğini vurgulamışlardır. Ayrıca YK'ya bağlı güçlü bir risk komitesinin bu ilişkiyi tamamladığı ve KRY'nin şirket performansı etkilerini artırdığı; yapısal olarak güçlü bir risk komitesinin (cinsiyet çeşitliliği sergileyen, finansal uzmanlardan oluşan yüksek düzeyde izleme ve titizliğe sahip bir komite) söz konusu etkiyi güçlendirdiği sonucuna ulaşmışlardır.

Villiers, Jia ve Li (2022) ise özellikle risk yönetimi için oluşturulmuş komitelerin faydalarının finansal konularla sınırlı olmadığını ayrıca çevresel performans da dahil olmak üzere finansal olmayan konulara da katkıda bulunduğunu; komite üyelerinin sahip olduğu ve risk yönetimini daha etkili bir şekilde gerçekleştirmelerine olanak tanıyan beceri, bilgi ve uzmanlık düzeyi olarak ifade edilebilecek olan insan sermayesinin çevresel performansla da olumlu yönde ilişkili olduğunu tespit etmişlerdir.

Africa ve Agustia (2023) risk açıklamasının Endonezya İslami bankalarının finansal performansı üzerindeki etkisini ve Risk İzleme Komitesinin bunları denetleme yeteneğini incelemiştir. Bulgular risk açıklaması ne kadar düşük olursa bankanın karşı karşıya olduğu risklerin de o kadar düşük olduğunu ve finansal performansının da o kadar yüksek olduğunu; bir risk izleme komitesinin varlığının, risk açıklamalarının finansal performans üzerindeki etkisini hafifletebileceğini, ayrıca risk komitesinin düzenleyici bir değişken olmanın yanı sıra, finansal performansı etkileyen bağımsız bir değişken olduğunu göstermiştir.

Jiang, Jia ve Chapple (2024) Avustralya'da yürüttükleri çalışmada risk komitelerinin sadece aşırı yatırımı değil aynı zamanda yetersiz yatırımı da kısıtlayarak kurumsal yatırım verimliliğini artırdığı sonucuna ulaşmıştır.

Türkiye’de yasal düzenlemeler sonucunda akademik çalışmalara konu olmaya başlayan RESK’e ilişkin olarak yapılan literatür taramasında çalışmaların büyük bir kısmının yasal düzenlemelerin hukuki boyutuna ilişkin olduğu, birkaç çalışmada ise RESK oluşumu ve toplantıları ile ilgili hususların göz önünde bulundurulduğu ve örneklem olarak komite oluşturması yasal olarak zorunlu olan şirketlerin seçildiği tespit edilmiştir. Bu kapsamda yasal bir zorunluluk olmasa da RESK oluşturan şirketlerle ilgili yürütülmüş bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Çalışmalardan birinde Altaş (2011), 6102 Sayılı TTK’nın Anonim Şirketlerde YK’ya tanıdığı devredilemez görev ve yetkilerden bahsederken RESK oluşturulması gerektiği hususuna yer vermiştir.

Şahin (2016), şirketlerde komitenin oluşumu, hukuki yapısı, çalışma esasları, görevleri ve denetimini mukayeseli hukuktaki örnekleri göz önünde bulundurarak hukuki açıdan incelemiştir. Çalışma sonucunda, komitenin görev ve sorumluklarının belirlenerek sadece risklerin erken teşhisine odaklanması ve denetçi görüşüne gerek kalmadan istisnasız tüm anonim şirketlerde zorunlu olması yönünde görüş bildirmiştir.

Yaşar (2016), riskin erken saptanması ve yönetimi konusunu ele alarak risk yönetim sisteminin ve sistem kurma yükümlülüğünün kapsamını değerlendirdiği çalışmada, Avrupa Birliği (AB), Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Almanya, İsviçre ve Türkiye’de risk yönetimi ile ilgili yasal düzenlemeleri incelemiştir. Çalışma sonucunda oluşturulması gerekenin geniş anlamda “risk yönetim sistemi” değil şirket içinde oluşturulması gereken “risklerin erken tespiti sistemi” olduğunu belirterek istisnasız tüm anonim şirketlerde YK’nın bir “riskin erken tespiti sistemi” kurma yükümlülüğü bulunduğunu ifade etmiştir.

Tanç ve Koçyiğit (2016) BİST 100’de yer alan şirketlerin dokümanlarını inceledikleri çalışma sonucunda; verilerine ulaşılan 91 şirketin tamamında RESK oluşturulduğunu ve çoğunluğunun mevzuta uyum sağladığını, ayrıca şirketlerin büyük çoğunluğunun kamuoyu ile gerekli bilgileri paylaştıklarını, bazı şirketlerin ise Komite ile ilgili hususlarda bilgi paylaşmadığını tespit etmişlerdir.

Tanyeri ve Memiş (2017) kurumsal yönetimin şeffaflık, hesap verebilirlik, adillik ve sorumluluğun devamlılığının sağlanabilmesi için şirketlerde bazı komitelerin kurulması gerektiğini belirtirken RESK’in oluşturulmasının şirketlerdeki bağımsız denetim sürecinin etkinliğine olumlu katkılar sağladığı, söz konusu komitenin kurulmuş olmasının bağımsız denetçide yaratacağı güven duygusu ile yapacağı incelemenin kapsamının daralacağı, böylece maliyet ve zaman tasarrufu sağlanacağı hususuna vurgu yapmışlardır.

Gacar (2017) 2015 yılında Borsa İstanbul’da yer alan şirketlerdeki RESK ile ilgili olarak içerik analizi gerçekleştirerek komite yapısı ve toplantı yapıları ile ilgili bilgileri derlemiştir.

Atasoy ve Ergün (2018) tarafından yürütülen çalışmada, anonim şirket yönetim kurullarının görev ve sorumluluklarına dikkat çekilerek komitelerin oluşturulmaması ve işleyişlerinde ortaya çıkan hatalarda YK’nın sorumluluğu üzerinde durulmuştur.

Özdemir (2020), anonim şirketlerde YK bünyesinde oluşturulan komitelerin faaliyetlerini Covid 19 salgını sürecinde yeniden değerlendirmiştir. Çalışma sonucunda RESK’in öncelikli görevinin, salgının ilk belirtilerinin ortaya çıkmasından sona ermesine kadar geçen sürede ortaya çıkabilecek salgın kaynaklı risklerin tespiti ve çözüm önerilerinin YK’ya iletilmesi olduğunu belirtmiştir.

Çağlar Doğan (2021) RESK’in etkinliğine ilişkin mevcut durumu ortaya koymayı amaçladığı çalışması sonucunda, BIST Kurumsal Yönetim şirketlerinde RESK’in oluşum düzeyinin arttığı ve şirketlerin yasal zorunluluk dışında da RESK’e önem vermeye başladıklarını tespit etmiştir.

Töre (2021), RESK’e ilişkin yasal düzenlemelerdeki eksikliklere dikkat çektiği çalışmada, uygulamada karşılaşılabilecek sorunlara işaret ederek çözüm önerilerinde bulunmuştur.

Gürbüz, Köse ve Bekçi (2022), BIST100 endeksinde yer alan 48 şirketi panel veri yöntemi kullanarak incelediği çalışma sonucunda RESK’in cinsiyet dağılımı ve bağımsız üye oranı ile finansal performans arasında anlamlı ve olumlu bir etkinin olduğunu belirlemiş; RESK’in üye sayısı, kompozisyonu, toplantı ve rapor sayıları ile finansal performans arasında ise anlamlı bir ilişki tespit edememişlerdir.

Yürütülen çalışmada RESK oluşumuna ilişkin yasal bir zorunluluk taşımayan şirketlerin de bulunduğu bir örneklem seçilerek yasal bir zorunluluk taşımayan şirketler de dahil olmak üzere Türkiye’de RESK oluşum düzeyinin anlaşılması yoluyla literatüre katkı sağlanması amaçlanmıştır.

4. Bulgular

RESK’i oluşturan şirketler sektörel açıdan incelendiğinde (Tablo 1) en yüksek oranın %16.25 ile gıda ürünleri imalatı sektörü olduğu görülmektedir. İkinci sırayı %10’luk pay ile temel demir ve çelik imalatı sektörü, üçüncü sırayı ise %7.5’lik oran ile elektrikli makine, aparat ve cihazların imalatı, motorlu kara taşıtlarının imalatı ile diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı sektörleri almaktadır. Ancak bu sıralama örneklem içerisinde verilerine ulaşılanlar üzerinden yapıldığı için sektörel anlamda dağılım Türkiye’deki genel durum olarak algılanmamalıdır.

Tablo 1: RESK Oluşturulan Şirketlerin Sektörlere Göre Dağılımı

Sektör	RESK Oluşturulan Şirket Sayısı (f)	Dağılım Oranı (%)
Gıda ürünleri imalatı	13	16.25
Temel demir ve çelik imalatı	8	10.00
Elektrikli makine, aparat ve cihazların imalatı	6	7.50
Motorlu kara taşıtlarının imalatı	6	7.50
Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	6	7.50
Diğer kimyasal ürünlerin imalatı	5	6.25
Temel kimyasalların imalatı	4	5.00
Enerji üretimi ve dağıtımı	4	5.00
İçecek endüstrileri (alkollü ve alkolsüz)	3	3.75
Elektrik hariç makine imalatı	3	3.75
Kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	3	3.75
Plastik ürünlerin imalatı	3	3.75
Tekstil imalatı	3	3.75
Cam ve cam ürünleri imalatı	2	2.50
Demir dışı ürünlerin imalatı	2	2.50
Petrol ürünleri imalatı	2	2.50
Kauçuk ürünleri imalatı	2	2.50
Ahşap mobilya imalatı	2	2.50
Çömlek, çini, toprak ve porselen imalatı	1	1.25
Mesleki, bilimsel ve tıbbi alet ve ekipmanların imalatı	1	1.25
Ayakkabı hariç giyim eşyası imalatı	1	1.25
Toplam	80	100.00

RESK’in minimum üye sayısı ile icrada görevli üye sayısına ilişkin yasal düzenleme yapılmış olup komite kompozisyonuna ilişkin başka bir düzenleme bulunmamaktadır. Komitenin kompozisyonun genel olarak bir incelemeye tabi tutulması sonrasında elde edilen bilgiler Tablo 2’de özetlenmektedir.

Tablo 2: RESK'in Üye Sayısının Kompozisyonuna İlişkin Bilgiler

Üye Sayısı	Toplam Üye Sayısı	YK Üyesi Olmayan Üyesi Bulunan Komite Sayısı	Kadın Üyesi Olan Komite Sayısı	Yabancı Üyesi Olan Komite Sayısı	İcrada Görevli Üyesi Olan Komite Sayısı *	Bağımsız Üyesi Olan Komite Sayısı *	Muh. ve Finans Alanında Uzman Üyesi Olan Komite Sayısı **
0	-	73	41	64	65	1	4
1	-	5	26	14	12	33	18
2	42	2	13	2	1	39	35
3	25	-	-	-	1	6	16
4	10	-	-	-	-	-	4
5	2	-	-	-	-	-	1
6	1	-	-	-	-	-	-
Toplam	80	80	80	80	79	79	78

*: Bir şirketin bilgilerine ulaşılammıştır.

**: İki şirketin bilgilerine ulaşılammıştır.

Tablo 2’de izleneceği gibi komitenin üye sayısı 2 ile 6 arasında değişmekle birlikte %52.5 gibi önemli bir oranda 2 üyeden oluştuğu tespit edilmiştir. Bunun yanısıra yapılan incelemede komite oluşumunda YK üyesi olan, icrada görevli olmayan bağımsız üyelerin tercih edildiği, oluşturulan komitelerin yarıya yakınında kadın üyeye yer verildiği, ancak komitede yabancı üyelerin pek tercih edilmediği, ayrıca komitelerde muhasebe ve finansman alanında uzman üyelere yer verilmesine özen gösterildiği görülmüştür. Komite üyelerinin oransal dağılımına ilişkin bilgiler Tablo 3’te özetlenmektedir.

Tablo 3: RESK Üyelerinin Oransal Olarak Dağılımı

Üye Oranı (%)	YK Üyesi Olmayan Üyesi Bulunan Komite Sayısı (f)	Kadın Üyesi Olan Komite Sayısı (f)	Yabancı Üyesi Olan Komite Sayısı (f)	İcrada Görevli Üyesi Olan Komite Sayısı (f)*	Bağımsız Üyesi Olan Komite Sayısı (f) *	Muh. Ve Finans Alanında Uzman Üyesi Olan Komite Sayısı (f) **
0	73	41	64	65	1	4
25	1	6	5	2	1	-
33.33	5	8	5	8	8	5
40	-	1	-	1	1	-
50	1	14	5	3	31	16
60	-	-	-	-	1	1
66.67	-	7	1	-	15	7
75	-	-	-	-	2	3
100	-	3	-	-	19	42
Toplam	80	80	80	79	79	78

*: Bir şirketin bilgilerine ulaşılammıştır.

**: İki şirketin bilgilerine ulaşılammıştır.

Tablo 3 de izleneceği gibi oluşturulan komitelerin 73'ünde üyelerin tamamı YK üyesidir. Bir komitede %25, beş komitede %33.33, bir komitede ise %50 oranında YK üyesi olmayan üye bulunmaktadır. Bu kapsamda komitelerin YK düzeyinde oluşturulduğunu söylemek mümkündür.

Mevzuata göre komitede yer alacak kadın üye sayısına ilişkin bir düzenleme bulunmamakla birlikte SPK'nın kurumsal yönetim tebliğinde şirketin, YK'da kadın üye oranı için % 25'ten az olmamak kaydıyla bir hedef oran ve hedef zaman belirlemesi ve bu hedeflere ulaşmak için politika oluşturması gerektiği hususuna yer verilmiştir. Komitede yer alan kadın üye oranına bakıldığında (Tablo 3) oluşturulan komitelerin 41'inde kadın üyeye yer verilmediği, kadın üye oranının altı komitede %25, sekiz komitede %33.33, bir komitede %40, ondört komitede %50, yedi komitede %66.67 olduğu, üç komitenin ise tamamıyla kadın üyeden oluştuğu görülmüştür. Kurullarda ve komitelerde kadın üyelerin varlığına ilişkin yürütülen çalışmalarda diğer çalışmalarda olduğu gibi kesin bir sonuca ulaşılamamıştır. Örneğin; Adams ve Ferreira (2009) tarafından yürütülen çalışmada kadın yöneticilerin varlığının YK yapısı üzerinde önemli ve değerle ilgili bir etkiye sahip olmasına rağmen cinsiyet çeşitliliğinin şirket performansı üzerindeki ortalama etkisinin negatif olduğu ve yöneticiler için cinsiyet kotalarının zorunlu hale getirilmesinin, iyi yönetilen şirketler için şirket değerini azaltabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşılık Ararat ve Yurtoğlu'nun (2021) Türkiye'de yürüttüğü çalışma sonuçları; kurullarda ve YK komitelerinde kadın yöneticilerin varlığının daha yüksek kalitede mali tabloların üretilmesini kolaylaştırdığını, yasal düzenlemelerin daha az ihlal edilmesine yol açabildiğini ve piyasada çıkan olumsuz haberlerin hisse senedi fiyatlarındaki düşme riskini azaltabildiğini göstermiştir. Bu kapsamda komitelerde kadın üyelere yer verilip verilmemesi hususunun kadın üye varlığının şirket performansına etkisi gözden geçirilerek değerlendirilmesi yerinde olacaktır.

RESK'in yabancı üye açısından incelenmesi sonucunda (Tablo 3) 64 komitede yabancı üyenin yer almadığı, oluşturulan komitelerin beşinde yabancı üye oranının %25, beşinde %33.33, beşinde %50, birinde ise %66.67 olduğu görülmüştür. Yapılan detaylı incelemede komitede yabancı üyeye yer veren şirketlerin %75'inin yabancı ortaklı olduğu görülmüştür.

Kurumsal Yönetim Tebliğinde YK üyelerinin çoğunluğunun icrada görevi bulunmaması, söz konusu üyeler içerisinde görevini yerine getirirken hiçbir etki altında kalmayacak bağımsız üyelerin yer alması ve kuruldaki bağımsız üye sayısının toplam üye sayısının üçte birinden az olmaması hükmüne yer verilmiş olup, YK düzeyinde oluşturulan RESK'te söz konusu düzenlemelerin etkisi görülmektedir. Tablo-3'te izleneceği gibi oluşturulan komitelerin 65'inde icrada görevli üyeye hiç yer verilmemiştir. İki komitede %25, sekiz komitede %33.33, bir komitede %40, üç komitede %50 oranında icrada görevli üye bulunmaktadır. Ayrıca, bir komitede bağımsız üyeye hiç verilmemiş olup, bir komitede %25, sekiz komitede %33.33, bir komitede %40, otuzbir komitede %50, bir komitede %60, onbeş komitede %66.67, iki komitede %75 oranında bağımsız üye bulunmaktadır. Ondokuz komitenin ise tamamı bağımsız üyelere oluşmuştur. Bağımsız yöneticilerin varlığına ilişkin yürütülen bir çalışmada bağımsız yöneticilerin kariyerlerinin CEO'ya bağlı olmaması nedeniyle CEO'ya karşı her türlü kararı almakta özgür olmalarının avantajından bahsedildiği (Dionne & Triki, 2005, s. 4) gözönünde bulundurulduğunda komitelerde de bağımsız üyelerin yer almasının yerinde bir uygulama olduğu görülmektedir.

Komitenin muhasebe ve finans alanında uzman üye açısından incelenmesi sonucunda (Tablo 3) dört komitede uzman üye yer almadığı, beş komitede %33.33, onaltı komitede %50, bir komitede %60, yedi komitede %66.67, üç komitede ise %75 oranında uzman üye bulunduğu kırkiki komitenin ise tamamıyla uzman üyelere oluştuğu görülmüştür. Kurumsal Yönetim Tebliğinde, RESK'te denetim/muhasebe ve finans konusunda deneyime sahip üye ile ilgili bir düzenleme yapılmadığı göz önünde bulundurulduğunda komitelerin uzman üye açısından oldukça iyi durumda olduğu gözlemlenmiştir. Komitelerin bağımsız üye ve uzman üye açısından durumu Şahin'in (2016), riskin erken teşhisi komitesinden daha yüksek verim alabilmek için üyelerin muhasebe ve finansman alanında uzman ve bağımsız üyeler olması gerektiği yönündeki görüşü ile örtüşmektedir. Konuya ilişkin olarak Bédard, Chtourou ve Courteau (2004), komitede en az bir finans uzmanının varlığının muhtemelen kazanç yönetimini iyileştireceğini, şirketin başarısızlık riskini azaltacağını ve hissedarların servet yaratmasına olumlu katkıda bulunacağını ileri sürmüştür.

RESK'in yıl içinde gerçekleştirdiği toplantılar ve hazırlamış olduğu rapor sayısı Tablo 4'te özetlenmiştir.

Tablo 4: RESK’in Toplantı ve Rapor Sayısı Bilgileri

Toplantı/Rapor Sayısı	Toplantı Yapan Komite Sayısı	Rapor Sunan Komite Sayısı
0	3	1
1	4	3
2	3	1
3	3	1
4	11	8
5	2	1
6	43	51
7	3	6
8	3	3
9	1	1
11	2	2

Tablo 4’te görüldüğü üzere üç komite hiç toplantı gerçekleştirmemiş; bir komite ise hiç rapor sunmamıştır. Bu durumun bazı şirketlerde komite oluşumu dönem sonuna yakın gerçekleştiği için toplantı yapma ve rapor sunma fırsatı olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Şirketlerin büyük çoğunluğu 6 kez toplantı yapıp 6 rapor sunarak yasal düzenlemelerin gereğini yerine getirmiştir. Komitelerin toplantı ve rapor sayıları 1 ile 11 arasında değişmektedir.

Son olarak şirket bünyesinde oluşturulan komitelerin Kurumsal Yönetim Tebliği (II-17.1)’nin “YK Bünyesinde Oluşturulan Komiteler” başlıklı 4.5. fıkrasında belirtilen hususlara uyumu incelenmiş olup genel durum Tablo 5’te görülmektedir.

Tablo 5: RESK Oluşumunun Kurumsal Yönetim Tebliğine Uygunluk Durumu

	Üye sayısı en az 2 mi?	Üyeler icrada görev almama şartını taşıyor mu? *	Komite Başkanı bağımsız YK Üyesi mi?	Komitenin YK Üyesi Olmayan Uzman Üyesi denetimden sorumlu komitede görev alıyor mu?*	İcra Başkanı/Genel Müdür Komitede görev alıyor mu?	Komite Üyelerinin Başka Bir Komitede görevi var mı?
Evet	80	76	79	-	-	75
Hayır	-	3	1	79	80	5
Toplam	80	79	80	79	80	80

* Bir şirketin bilgisine ulaşılammıştır.

Tablo 5’de görüldüğü üzere;

- Komitelerin tamamı üye sayısının en az 2 olması ve İcra Başkanı/Genel Müdür’ün Komitede görev almamasına ilişkin şartı yerine getirmiştir.
- Komite üyelerinin icrada görevli olmamaya ilişkin şart ile komite başkanının bağımsız YK üyesi olması konusunda da gerekli hassasiyeti gösterdikleri görülmektedir.

- Komitelerde görev alan uzman üyelerin tamamı YK üyesi olduğu için “Komitenin YK Üyesi Olmayan Uzman Üyesinin denetimden sorumlu komitede görev alması”na ilişkin mevzuat hükmü değerlendirme dışında kalmıştır.
- Tebliğde bir YK üyesinin birden fazla komitede görev almamasına özen gösterilmesi gerektiği belirtilmesine rağmen oluşturulan komitelerin 75’inin üyelerine başka komitelerde yer verildiği görülmüştür. Ancak Tebliğ’e göre YK üye sayısının en az 5 olacağı gözönünde bulundurulduğunda tebliğ kapsamında oluşturulması gereken 5 komitede bir üyenin birden fazla komitede görev almasının kaçınılmaz olduğu görülmektedir.

5. Sonuç ve Öneriler

Önceki çalışmaların (Tanç ve Koçyiğit, 2016; Gacar, 2017; Çağlar Doğan, 2021; Gürbüz ve ark., 2022) örneklerinin yasal olarak komite oluşturma zorunluluğu bulunan şirketleri kapsamı nedeniyle yasal bir zorunluluk taşımayan şirketlerin RESK oluşumuna ilişkin yaklaşımı anlaşılamamıştır. Türkiye’de RESK’in oluşumunun hangi düzeyde olduğunun belirlenmesine yönelik yürütülen bu çalışmada verisine ulaşılabilen 99 şirketin %80’inde RESK’in mevcut olduğu, yasal bir zorunluluk taşımayan şirketlerin bir kısmında gönüllü olarak bir komite oluşturulmadığı görülmektedir.

RESK oluşumu ve toplantılarına ilişkin elde edilen bilgilerin incelenmesi sonucunda ise önceki çalışmalarla benzer şekilde yasal düzenlemelere uyum konusunda gerekli hassasiyetin gösterilmeye çalışıldığı görülmüştür.

SPK’nın “Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık İlkesi”nin tüm şirketleri kapsamamasının çalışmada verisine ulaşılabilen şirket sayısını sınırlandırmış olması çalışmanın bir kısıtıdır. Söz konusu ilkenin daha fazla şirket tarafından uygulanmasını sağlamaya yönelik bir yasal düzenleme yapılması durumunda daha fazla şirketin verilerine ulaşılması ve RESK oluşumu da dahil olmak üzere kurumsal yönetim uygulamalarına ilişkin çalışmaların daha kapsamlı olarak yürütülmesi mümkün olacaktır.

İSO’nun 500 Büyük Sanayi Kuruluşu ile sınırlandırılmış olan bu çalışmanın daha fazla şirketi kapsayacak şekilde yapılması durumunda Türkiye’de RESK oluşumunda geline aşamaya ilişkin daha kapsamlı bilgiye ulaşılacaktır. Ayrıca RESK’in kompozisyonu ve toplantılarına ilişkin bilgilerin finansal olan ve finansal olmayan performans göstergeleri üzerindeki etkisine yönelik olarak yürütülecek çalışmalar RESK’in şirketlerde yarattığı katma değer anlaşılmamasını sağlayacak, ileride yürütülecek çalışma sonuçları yasa koyuculara RESK oluşumunun kapsamının genişletilmesi yönünde tavsiyede bulunulmasını mümkün kılacaktır.

Kaynaklar

- Adams, R.B. & Ferreira, D. (2009). Women in the boardroom and their impact on governance and performance. *Journal of Financial Economics*. 94. (291–309)
- Aebi, V., Sabato, G., & Schmid, M. (2012). Risk management, corporate governance, and bank performance in the financial crisis. *Journal of Banking & Finance*, 36(12), (3213-3226)
- Africa, L.A. & Agustia, D. (2023). The Moderating Role of Risk Monitoring Committee on the Effect of Risk Disclosure on Financial Performance in Islamic Banks. *AABFJ* Volume 17, Issue 4. (173-191)
- Al-Hadi, A., Hasan, M.M. & Habib, A. (2016). Risk Committee, Firm Life Cycle, and Market Risk Disclosures. *Corporate Governance: An International Review*. 24(2): (145–170)
- Altaş, S. (2011). Yeni Türk Ticaret Kanununun Anonim Şirket Yönetim Kuruluna Tanıdığı Devredilemez Görev ve Yetkiler. *İSMMM Mali Çözüm Dergisi*, Sayı 107, (129-136)
- Andersen, T.J. & Shroder, P.W (2010). *Strategic Risk Management Practice: How To Deal With Major Corporate Exposures*. Cambridge University Press.
- Ararat, M. ve Yurtoglu, B.B. (2021). Female directors, board committees, and firm performance: Time-series evidence from Turkey. *Emerging Markets Review* 48, (1-27)

- Arowolo, R.O., Ahmad, A.C. & Popoola, O.M.J. (2017), “*Effect of risk management committee on monitoring mechanisms*”, *Indian-Pacific Journal of Accounting and Finance*, Vol. 1 No. 2, (38-49).
- Arslan, Ş. ve Saygılı, E. (2022). Kurumsal Yönetim ve Finansal Performans İlişkisi: Uluslararası Literatür Taraması (2000-2019). *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 24(3), (641-676)
- Atasoy, Ö.A. ve Ergün, B. (2018). Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin Görevleri Kapsamında Kurulması Zorunlu Komitelerin Faaliyetlerinden Doğan Sorumlulukları. *Hukuk Fakültesi Dergisi* Yıl 4 Sayı 2 - Aralık 2018 (33-52)
- Badriyah, N., Sari, R. N., & Basri, Y. M. (2015). The effect of corporate governance and firm characteristics on firm performance and risk management as an intervening variable. *Procedia Economics and Finance*, (868–875). [https://doi.org/10.1016/s2212-5671\(15\)01184-3](https://doi.org/10.1016/s2212-5671(15)01184-3)
- Bédard, J., Chtourou, S. M., & Courteau, L. (2004). The effect of audit committee expertise, independence, and activity on aggressive earnings management. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 23(2), (13-35)
- Çağlar Doğan, K.Ç. (2021). *Türkiye’de Riskin Erken Saptanması Komitesinin Etkinliği: BİST Kurumsal Yönetim Şirketleri Üzerine Nitel Bir Araştırma*. Avrasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Trabzon
- Dionne, G., & Triki, T. (2005). Risk management and corporate governance: The importance of independence and financial knowledge for the board and the audit committee. *SSRN Electronic Journal*. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=686470
- Elamer, A.A. & Benyazid, I. (2018). The Impact of Risk Committee on Financial Performance of UK Financial Institutions, *International Journal of Accounting and Finance*, Forthcoming. (1-30)
- Gacar, A. (2017). İşletmelerde Kurumsal Risk Yönetimi Kapsamında Riskin Erken Saptanması ve Yönetimi Komiteleri: Borsa İstanbul’da Nitel Bir Araştırma. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 52. Sayı. (123-133)
- Gürbüz, C., Köse, E. ve Bekci, İ. (2022). Risk Yönetim Komitesi Özelliklerinin Firma Performansına Etkisi Üzerine BIST’te Bir Araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 13(3), (1113-1125).
- Harrison, J.R. (1987), “The strategic use of corporate board committees”, *California Management Review*, Vol. 30 No. 1, (109-126)
- Jiang, H., Jia, J. & Chapple, L.(E). (2024). Enterprise risk management and investment efficiency: Australian evidence from risk management committees. *Australian Journal of Management*. (366–402) DOI: 10.1177/03128962221144513
- Kılıçlı, Y. ve Kıpçak, E. (2023). Kurumsal Yönetim ve Finansal Performans: Borsa İstanbul Üzerine Bir İnceleme. *ODÜSOBİAD* 13 (2), (2279-2306) Doi: 10.48146/odusobiad.1105106
- Kurumsal Yönetim İlkelerinin Belirlenmesine ve Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (MÜLGA)
- Kurumsal Yönetim Tebliği (II-17.1)
(<https://mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=19225&MevzuatTur=9&MevzuatTertip=5>)
- Malik, M.F., Zaman, M. & Buckby, S. (2020). Enterprise risk management and firm performance: Role of the risk committee. *Journal of Contemporary Accounting and Economics*, (1-22) <https://doi.org/10.1016/j.jcae.2019.100178>
- Nahar, S., Jubb, C. & Azim, M. I. (2016). Risk governance and performance: A developing country perspective. *Managerial Auditing Journal*, 31(3), (250–268). <https://doi.org/10.1108/maj-02-2015-1158>
- Neuman, W.L. (2017). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri, Nitel ve Nicel Yaklaşımlar*. (S.ÖZGE, Çev.). Ankara: Desen Ofset. 9.Basım ISBN: 978 9944 171 08 3 (2.Cilt).

- Ng, T.-H., Chong, L.-L. & Ismail, H., (2013). Is the risk management committee only a procedural compliance? An insight into managing risk taking among insurance companies in Malaysia. *Journal of Risk Finance*. 14, 71–86. <https://doi.org/10.1108/15265941311288112>.
- Özdemir, S.S. (2020). Covid-19 Salgını Karşısında, Riskin Erken Saptanması Komitesinin Görev ve Sorumluluklarının Yeniden Değerlendirilmesi. *Yaşar Hukuk Dergisi* C.2 S.2 Özel Sayı. (1-10)
- Rey, M.E. (2022). The role of board-level committees in corporate governance. *OECD Corporate Governance Working Papers*. No. 24
- Smith, R. (2003). Audit committees combined code guidance. London: Financial Reporting Council.
- Subramaniam, N. McManus, L. & Zhang, J. (2009). Corporate governance, firm characteristics and risk management committee formation in Australian companies. *Managerial Auditing Journal*. Vol. 24 No. 4, 316-339 DOI 10.1108/02686900910948170
- Şahin, A. (2016). Riskin Erken Teşhis Komitesi (TTK m.378 ve 625/1-e'nin Değerlendirilmesi). *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. Cilt:7 Sayı:2 (287-314)
- Tanyeri, A. ve Memiş, M.Ü. (2017). Bağımsız Denetimin Etkinliği Açısından İç Kontrol Sisteminin İncelenmesi ve Komitelerin Önemi. *Sosyal ve Beşeri Bilimleri Dergisi*. Cilt 9, Sayı 1, ISSN: 1309-8012 (Online), (61-77)
- Tanç, Ş.G. ve Koçyiğit, S.Ç. (2016). Riskin Erken Saptanması Sistemi ve Komitesi: BİST 100'de İşlem Gören Şirketler Üzerine Bir Araştırma. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*. Yıl: 4, Sayı: 35, (80-94)
- Tao, B.T. & Hutchinson, M. (2013). Corporate governance and risk management: The role of risk management and compensation committees. *Journal of Contemporary Accounting & Economics*, 9 (83-99)
- Töre, İ. (2021). Kurumsal Yönetim Açısından Riskin Erken Saptanması ve Yönetimi Komitesi, Eksiklikleri ve Çözüm Önerileri. *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 8(1), (145-164)
- 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
(<https://mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6102&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>)
- TÜSİAD. (2008). *Kurumsal Risk Yönetimi*, Yayın No. TÜSİAD-T/2008-02/452, ISBN:978-9944-405-25-6
- Usman, Ö. (2020). Kurumsal Risk Yönetim Sisteminin İşletmelere Getirdiği Yenilikler ve Geleneksel Risk Yönetim Sistemi ile Karşılaştırılması. *Turkish Studies - Economy*, 15(4). (2509-2528). <https://dx.doi.org/10.47644/TurkishStudies.45398>
- Yaşar, T.N. (2016). Anonim Şirketlerde Riskin Erken Saptanması ve Yönetimi. *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi*. Volume: 2 Issue: 2, (69 – 91)
- Yatim, P. (2010). Board structures and the establishment of a risk management committee by Malaysian listed firms. *J Manag Gov*. 14:17–36 DOI 10.1007/s10997-009-9089-6
- Villiers, C., Jia, J. & Li, Z. (2022). Are boards' risk management committees associated with firms' environmental performance? *The British Accounting Review*. Volume 54, Issue 1, (1-21) <https://doi.org/10.1016/j.bar.2021.101066>

Research Article

**Türkiye’de Riskin Erken Saptanması Komitesi’nin Oluşturulma Düzeyi: İstanbul Sanayi Odası
500 Büyük Sanayi Kuruluşu Örneği**

*Level of Establishment of the Committee of Early Detection of Risk in Turkey: Example of İstanbul
Chamber of Industry Top 500 Industrial Enterprises*

Hatice TÜRK

Öğr. Gör., Bursa Uludağ Üniversitesi

Mustafakemalpaşa Meslek Yüksekokulu

haticeturk@uludag.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0003-4057-4810>

Extended Summary

After the company bankruptcies and scandals in the 2000s, companies that wanted to take precautions to continue their existence began to implement new management practices. One of these practices is the risk committees constituted to support decision makers in detecting and managing risks that may threaten the existence of the company in advance.

In the report prepared by the Turkish Industry and Business Association on corporate risk management in 2008, the risk committee was mentioned for the first time, emphasizing the importance of risk management.

In the communiqué published in 2011, the “Capital Markets Board” included risk committee among the committees that should be established to support the board of directors in fulfilling their duties.

With a regulation made in the Turkish Commercial Code No. 6102 published in 2012, boards of directors in joint stock companies whose shares are traded on the stock exchange and company managers in limited companies (except small limited companies) are obliged to form an "committee of early detection of risk (CEDR)".

In the Corporate Governance Communiqué (II-17.1) published in 2014, a number of regulations were made regarding the formation and meetings of CEDR.

According to current regulations;

- The obligation to form a committee does not cover all types of companies.
- The committee must submit a report to the board of directors at least once every two months.
- The number of members of the committee must be at least two.
- In committees with two members, both members should not take on executive duties, and in committees with more than two members, the majority of the members should not take on executive duties.
- The committee chairman must be an independent member.
- The chief executive/general manager should not take part in committees.
- Care should be taken to ensure that a board member does not serve on more than one committee.
- There is no obligation to have expert members and female members in the committee

CEDR, which started to be created with the legal regulations, began to be the subject of academic studies. In the majority of academic studies conducted in Turkey the legal dimension of the legal regulations was examined (Altaş, 2011; Yaşar, 2016; Şahin, 2016; Tanyeri and Memiş, 2017; Atasoy and Ergün, 2018; Özdemir, 2020; Töre, 2021) and a few studies related to the formation and meetings of CEDR. matters were taken into account. (Tanç and Çil Koçyiğit, 2016; Tanyeri and Memiş, 2017; Çağlar Doğan, 2021; Gürbüz et al., 2022)

The aim of this study is to determine the level of CEDR formation in Turkey. In previous studies, companies where CEDR formation was required were selected as samples. In this study, an attempt was made to select a sample that included companies where CEDR formation was not mandatory. In this context, companies in the "Top 500 Industrial Enterprises" list announced by the Istanbul Chamber of Industry for 2022 were analyzed.

Content analysis method, one of the non-reactive measurement methods, was used in the study. Since the names of 16 of the 500 companies on the list were not disclosed, the data of 484 companies were tried to reach. However, since the "Public Disclosure and Transparency" principle included in the legal regulations does not cover all companies, the data of a significant part of the companies in the sample cannot be accessed, which limited the scope of the study. As a result of the research, the activity reports of 99 companies were accessed. In the content analysis made in the activity reports, it was determined that CEDR was created in 80 companies, and that CEDR was not yet available in 19 companies. As a result of examining the compliance of company information with the regulations regarding CEDR formation and meetings;

- The minimum number of members of all committees and the requirement for the Chief Executive Officer/General Manager not to serve in the Committee are met,
- Committee members have shown the necessary sensitivity regarding the condition regarding not being an executive officer and the committee chairman being an independent member of the Board of Directors.
- Although it is stated in the communiqué that care should be taken to ensure that a Board member does not serve in more than one committee, it was observed that the members of 75 committees, members were assigned to other committees. However, considering that the number of Board members will be at least 5 according to the Communiqué, it seems inevitable that one member of the 5 committees that must be established within the scope of the Communiqué will serve in more than one committee.
- Although there is no obligation to have female members in committees, it has been observed that nearly half of the committees have female members. Since the positive (Ararat and Yurtoğlu, 2021) and negative (Adams and Ferreira, 2009) effects of the presence of female members are included in the studies conducted on the presence of female members in boards and committees, it would be appropriate to review and evaluate the impact of the presence of female members on company performance.
- Although there is no obligation to have experts in the field of accounting and finance in the committees, it seems that care is taken to include expert members in the committees.
- Additionally, foreign national members were not included in the established committees. It is thought that this situation is due to the fact that most of the companies examined are not multinational companies.
- The majority of the committees (51 committees) acted in accordance with the legislation regarding the report that should be presented to the board of directors.

In summary, as a result of the examination of the information obtained regarding the formation and meetings of CEDR, it was seen that the necessary sensitivity was tried to be shown in terms of compliance with the legal regulations. However, since the "Public Disclosure and Transparency" principle does not cover all companies, the fact that the data of a significant portion of the companies in the sample could not be accessed limited the scope of the study. As a result, only 99 out of 500 companies could be included in the study. If a legal regulation is made to ensure that the "Public Disclosure and Transparency Principle" is implemented by more companies, it will be possible to access the data of more companies and to conduct more comprehensive studies on corporate governance practices, including the formation of CEDR.

Although it is seen that the current legal regulation is mostly aimed at protecting the interests of shareholders, considering the fact that stakeholders will also be affected by the possible risks that companies will face in the Corporate Governance Principles, it will be possible to protect the interests of stakeholders more efficiently with the regulations to be made to expand the scope of corporate governance practices regarding risk management.

In addition, considering the positive contributions of CEDR's existence to the effectiveness of the independent audit process, it is anticipated that expanding the scope of the companies that must form the committee will also increase cost and time savings in independent auditing.

If this study, which is limited to ISO TOP 500 Industrial Enterprises, is conducted to cover more companies, more comprehensive information will be obtained regarding the stage reached in the formation of CEDR in Turkey. In addition, studies to be conducted on the impact of CEDR on financial and non-financial performance indicators will provide an understanding of the added value created by CEDR's existence, and the results of future studies will make it possible to recommend to legislators that the scope of CEDR formation be expanded.